12_český jazyk_8_význam slov

Zdravím Vás, osmáci 😊,

je před námi opakování učiva, kterému jsme se na začátku školního roku již věnovali. Budeme opakovat **nauku o významu slov**. Opět <u>všechny úkoly budou přepsány do školního sešitu</u>, vše bude poté zkontrolováno. Učivo si připomeňte také v našem chytrém sešitu teorie.

Tak se s chutí můžete pustit do práce 😊

Zopakujte si vše, co víme o ***slovu a jeho věcném (obsahovém) i mluvnickém významu***.

Úkol č. 1: Vysvětlete věcný význam uvedených slov:

Ploutev - líný-

Úkol č. 2: Určete mluvnické významy podtržených slov:

<u>Návyky zdravého</u> způsobu života upevňuje zdraví.

Vzpomínáte si, jaký je rozdíl mezi **souslovím** a **volným spojením slov**?

Úkol č. 3: Rozlište, kdy jde o sousloví a kdy o volné spojení slov:

1. český jazyk 2. bílý jazyk 3. krátká věta 4. dvojčlenná věta 5. třídní kniha 6. nová kniha

Zopakujte si pojmy **rčení** (ustálené slovní spojení, cílem je pobavit); **přirovnání** (srovnává dva jevy); **přísloví** (slovní spojení s poučným obsahem, vyjadřuje lidskou zkušenost)

Úkol č. 4: Co vyjadřují rčení?

Táhnout za jeden provaz -
Být páté kolo u vozu -
Slibovat hory doly –
praštit se přes kapsu –
jíst vtipnou kaši –

Úkol č. 5: Do uvedených rčení doplňte vhodná slovesa + vysvětlete význam:
…….čerta na zeď
……. pusu na špacír
…….. brouka do hlavy
…….. na vysoké noze

Úkol č. 6: Doplňte přísloví:
Co oči nevidí, _____. Hloupý, kdo dává, hloupější, kdo _____. Kdo dřív přijde, _____.
Na hrubý _____, hrubá záplata. Není všechno _____, co se třpytí. Co je šeptem, _____.

Zopakujte si pojmy **slova nadřazená, podřazená, souřadná.**

Úkol č. 7: K uvedeným slovům vymyslete alespoň čtyři slova podřazená:

Nádobí:
Nářadí:
Řeka:

Úkol č. 8: Doplňte další slova souřadná a nadepište k celé skupině slovo nadřazené:

Klarinet, harfa, klavír, housle, ……

Co jsou **slova jednoznačná a mnohoznačná? Vzpomínáte si?** 😊

Úkol č. 9: Roztřiďte slova jednoznačná a mnohoznačná:
Nabídka: stolička, Sněžka, vrkú, lopatka, ucho, lustr, zájmeno, okno, kořen, kyselina

Slova mnohoznačná vznikají na základě dvou způsobů přenesení významu slov:
a) metafory *(přenesení významu slova na základě* ***vnější podobnosti****)*
b) metonymie *(přenesení významu slova na základě* ***vnitřní podobnosti****)*
-> podívejte se do sešitu teorie

Úkol č. 10: Rozlište, zda se jedná o metaforu (MF), nebo metonymii (MT):

Petra si v cukrárně dává **špičku,** sestra **trubičku** s **mattonkou.** Celá **třída** pojede na výlet do Prahy. Jednotkou síly je **newton.** Petr šel na **rentgen**. Máme pro vás tři **lístky** do divadla. Jirka měl na hlavě **kohouta.** Maminka nejraději poslouchá **Dvořáka.**

ŘEŠENÍ

Úkol č. 1: Vysvětlete věcný význam uvedených slov:

Ploutev – pohybové ústrojí ryb líný - mající nechuť k práci, pomalý

Úkol č. 2: Určete mluvnické významy podtržených slov:

Návyky zdravého způsobu života upevňuje zdraví.

Návyky – 1. p. č. mn. r. muž. neživ.

Zdravého – 2. p. č. j. r. muž. neživ. vzor mladý, druh tvrdý

Úkol č. 3: Rozlište, kdy jde o sousloví a kdy o volné spojení slov:

1. český jazyk 2. bílý jazyk 3. krátká věta 4. dvojčlenná věta 5. třídní kniha 6. nová kniha

Úkol č. 4: Co vyjadřují rčení?

Táhnout za jeden provaz – usilovat o něco jednotně; praštit se přes kapsu – být štědrý
Být páté kolo u vozu – být zbytečný jíst vtipnou kaši – být vtipný
Slibovat hory doly – slibovat vše možné

Úkol č. 5: Do uvedených rčení doplňte vhodná slovesa + vysvětlete význam:
Malovat čerta na zeď nosit brouka do hlavy
Pustit si pusu na špacír žít si na vysoké noze

Úkol č. 6: Doplňte přísloví:
Co oči nevidí, to srdce nebolí. Hloupý, kdo dává, hloupější, kdo nebere. Kdo dřív přijde, ten dřív mele. Na hrubý pytel, hrubá záplata. Není všechno zlato, co se třpytí. Co je šeptem, bude čertem.
Úkol č. 7: K uvedeným slovům vymyslete alespoň čtyři slova podřazená:

Nádobí: talíř, miska, hrnek, pánev Řeka: Vltava, Labe, Morava, …
Nářadí: vrtačka, šroubek, kladívko, šroubovák ….
Úkol č. 8: Doplňte další slova souřadná a nadepište k celé skupině slovo nadřazené:

Klarinet, harfa, klavír, housle, piano, flétna, … -> hudební nástroje
Úkol č. 9: Roztřiďte slova jednoznačná a mnohoznačná:
Nabídka: stolička, Sněžka, vrkú, lopatka, ucho, lustr, zájmeno, okno, kořen, kyselina
Slova jednoznačná – Sněžka, vrkú, lustr, zájmeno, kyselina

Slova mnohoznačná – stolička, lopatka, ucho, okno, kořen

Úkol č. 10: Rozlište, zda se jedná o metaforu (MF), nebo metonymii (MT):

Petra si v cukrárně dává **špičku (MF),** sestra **trubičku (MF)** s **mattonkou (MT).** Celá **třída (MT)** pojede na výlet do Prahy. Jednotkou síly je **newton (MT).** Petr šel na **rentgen (MT)**. Máme pro vás tři **lístky (MF)** do divadla. Jirka měl na hlavě **kohouta (MF).** Maminka nejraději poslouchá **Dvořáka (MT).**